

Izhaja:

10. in 25. dan vsakega meseca.

Dopisi naj se izvolijo frankirati.

Rokopisi se ne vračajo. Za inserate se plačuje po 10 kr. od garmondvrste za vsako pot.

MIR.

Vsakemu svoje!

Velja:

za celo leto 1 goldinar,
po pošti prejemano
1 gld. 24 kr.

Denar naj se pošilja pod
napisom:

Upravništvu „Mira“
v Celovcu.

Leto VIII.

V Celovcu 25. aprila 1889.

Štev. 8.

Drugi govor poslanca Kluna o koroških šolah.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Slovenski poslanec gosp. Klun se je vdrugič oglasil za besedo, da bi pojasnil trpljenje koroških Slovencev na šolskem polju. Poslanci so ga pazljivo poslušali in kar strmeli, ko so slišali, kake krivice moramo prenašati koroški Slovenci. Moč resnice iz ust izurjenega govornika napravila je na poslance zelo močen utis; celó vladnega zastopnika učnega ministerstva so pretresle Klunove besede, da je na konec govora stopil k govorniku in rekel, da se mora na vsak način (na vsako vižo) nekaj zgoditi v zadevi Koroškega šolstva.

Najprej je g. govornik pretresal šolske razmere na Štajerskem, povedal neko čudno zgodbo iz Podčetrčka, grajal okr. glavarja v Brežicah in deželnega poglavarja štajerskega, in tožil, kako se slovenska beseda zanemarja na učiteljski pripravnici v Mariboru. Potem pa se je zasukal na Koroško in govoril od besede do besede tako:

„Zastran ljudskih šol na Koroškem sem že zadnjič dokazal, kako je deželni šolski svet izpahnil slovenski učni jezik iz šole, da toraj ni res, kar je trdil eden izmed koroških poslancev (Ghon), da je v prvih dveh letih pouk slovensk, od tretjega leta naprej pa slovensko-nemšk (na pol slovensk in na pol nemšk). Edino, kar se v koroških šolah uči v slovenski besedi, je krščanski nauk. Pa še ta pouk so hoteli ponemčiti in to so skušali izpeljati na prav zvito vižo.

Da se pa meni ne bo moglo očitati, da govorim iz mene bolna domišljija, sklicevati se hočem na uradna pisma, povedati hočem dan in številko, kdaj so bila pisana, in hočem jih prebrati ter prosim g. predsednika, da mi to dovoli.

Že do knezoškofa Funderja obrnil se je nek viši gospod, ki bo g. deželnemu predsedniku dobro znan, in jih nagovarjal, naj bi se tiskali dvojezični katekizmi, pri kterih bi bila ena stran slovenska, druga pa nemška. Toda nemški škof, ki za slovenščino gotovo niso bili preveč vneti, odgovorili so mu (bere):

„Gospod! vera je preuzvišena reč, in se ne sme zlorabiti v ta namen, da bi se z njeno pomočjo učil kak tuji jezik.“ (Dobro! na desni.)

Ravno tisto željo je ponovil koroški deželni šolski svet s svojim pisanjem od 25. novembra 1887, št. 2384, ktero je poslal knezoškofijskemu uradu, in še pristavil, naj bi se taki katekizmi rabili posebno takrat, ako bi kateheti, kar se včasih

zgodí, nemške otroke pri verskem pouku zanemarjali.

Knezoškofijski urad je ukazal dekanom z okrožnico od 7. decembra 1887, št. 5029/107, naj kateheti odgovorijo, kaj mislijo o tem predlogu. V Doberloveski dekaniji se je sklicalo posvetovanje katehetov, in kar so duhovniki tam sklenili, naznanilo se je drugim dekanijam, in vsi kateheti so te sklepe potrdili. Spoznali so namreč, da katekizmi v dveh jezikih niso pripravi za pouk, da so nevarni za krščansko izrejo, in da bi služili le v ponemčevanje. Takih šol, v kterih bi bili namešani slovenski in nemški otroci, je namreč na Koroškem komaj kakih 18; v 130 slovenskih krajih naj bi bil pouk slovensk, v vseh drugih pa nemšk. V učiteljskem koledarju pa ni našeta nobena slovenska šola, ampak najdejo se le nemške in šole z mešanim jezikom (nemško-slovenske). Nahajajo pa se trdo nemške enorazredne šole v trdo slovenskih krajih, v šolah z mešanim jezikom je razun krščanskega nauka ves pouk nemšk, le v prvem razredu se učijo otroci za silo slovenski, v poznejših šolskih letih pa še to več ali menj pozabijo. Ker tedaj slovensko ne znajo brati, bi v katekizmu z dvema jezikoma rajši gledali na nemško stran. S tem bi se otroci le begali in motili, in katekizmi bi postali dražji. Bolj pametno bi bilo, naj bi se v šolah več slovenščine učilo, da bi se učenci naučili vsaj dobro slovensko brati, in naj bi se v slovenske kraje pošiljali učitelji, kteri bi zamogli otroke poučevati v slovenskem jeziku. Tudi pravijo duhovniki v tem pismu, da ni res, da bi oni pri verskem pouku gledali bolj na slovenske otroke, nemške pa zanemarjali. To pismo katehetov je poslal knezoškofijski urad koroškemu dežel. šolsk. совету z dopisom od 2. marca 1888, 726/14. Na to je deželni šolski svet z dopisom od 22. marca 1888, št. 614, naprosil knezoškofijski urad, naj mu naznani tiste šole, v kterih se otroci ne naučijo zadosti slovensko brati, tako da zavolj tega verski pouk škodo trpi. To pisanje kaže, koliko je deželnemu šolskemu совету in deželnemu šolskemu nadzorniku mar za slovenske šole, da še ne vé, ali znajo otroci v teh šolah kaj brati slovensko ali ne, in da za to poprašuje pri knezoškofijskem uradu. (Čujte! na desni.)

Ordinarijat (knezoškofijsstvo) je tedaj z okrožnico od 9. aprila 1888, št. 1487/26, povabil dekanije urade, naj mu naznanijo tiste šole. Najprej je odgovorila dekanija Celovška in sporočila z dopisom od 30. aprila 1888, št. 131, da se v nobeni slovenski šoli te dekanije učitelji ne pečajo toliko s slovenščino, da bi otroci znali pravilno slovensko

brati in da bi zastopili, kaj berejo, ker pokažejo učitelji otrokom komaj slovenski abece, potem pa brz z nemško abecedo začnejo in se ne zmenijo več za slovenščino. Na nekterih šolah, na primer na Dholici, še slovenskega abecednika nima, in tudi na šolski steni ga ni. V teh šolah se po slovensko nič ne bere in nič ne govori, in neki nadučitelj je dekanu Alijančiču naravnost rekel: „Nam je zapovedano, da moramo z otroci govoriti samo po nemško“. (Čujte! na desni.)

V Škofičah, na Dholici, v Vetrinjah, Hodišah in Krivi Vrbi znajo nekteri otroci viših razredov le za silo slovenski katekizem brati, ker jih kateheti v branju vadijo; pa vsaj ni mogoče, da bi brati znali, kajti v prvem razredu je slovenski abecednik upeljan le za nekaj tednov, drugih slovenskih bukev pa ni, in v višem razredu ne slišijo nič več slovenskega; le v Škofičah, Hodišah in na Dholici znajo učitelji slovensko, drugodi so pa trdi Nemci, zato pa tudi ne morejo po slovensko poučevati.

Tako se glasi poročilo Celovške dekanije. Pre-daleč bi me peljalo, ako bi hotel o vsakej teh šol posebej govoriti; pa nekaj moram vendar še posneti iz tega poročila, kar prav očitno kaže, kakšnega duha je koroški deželni šolski svet. To je zastran šole za Št. Jur (Annabichl). Dekanijski urad namreč poroča, da te šole ni mogel ogledati, da pa tam zastran slovenščine ne bo nič boljše, ker se je pri prvem razpisu učiteljske službe tirjalo znanje slovenščine, pri drugem razpisu pa se je to opustilo, in sicer ker je tako želel neki ptuji vrtnar, ki sedi v krajnem šolskem совету. En sam nemški vrtnar tedaj pri Koroškem deželnem šolskem совету več velja, kakor vsi koroški Slovenci (Čujte! čujte! na desni), kajti vsi koroški Slovenci do zdaj še niso mogli doseči tega, da bi se oziralo na njihove želje! To so res žalostne in obupne razmere, kakor dekanijško poročilo prav pové. To poročilo je knezoškofijstvo poslalo deželnemu šolskemu совету z dopisom od 3. maja 1888, št. 2107/30, in ga prosilo, naj te šole zapored pregleda, in če se pritožbe katehetov kot resnične izkažejo, naj skrbi, da se te napake in pomanjkljivosti odpravijo.

Šole so se res pregledovale, pa c. kr. šolskemu nadzorniku se ni truda vredno zdelo ali pa si ni upal, da bi bil tudi katehete poklical k pregledovanju šol v dekanijah Pliberk, Doberlaves, Celovec, Tinje in Dravograd. (Čujte! na desni.) Še le potem, ko se je škofijstvo pritožilo, da bi se morali vendar tudi tožniki zasllišati, poklicali so se duhovniki k pregledovanju šol v dekanijah Spodnji Rož, Zgornji Rož, Beljak, Spodnja Zila in Kanalska dolina. Kaj se je zvedelo pri tem pregledovanju, to je naznanil deželni šolski svet škofijstvu za dekanijo Celovško dne 7. avgusta 1888, št. 1165, za Dravograjsko, Plibersko, Doberloveško in Grabštanjsko (Tinjsko) dne 30. okt. 1888, št. 1230, za Kanalsko, Spodnjeziljsko in Spodnjerožno dne 11. nov. 1888, št. 1167, za Beljaško dne 11. novembra 1888, št. 1936, za Zgornjerožno pa 11. novembra 1888, št. 1937. Ta poročila je knezoškofijski urad poslal dekanijam in katehetom ter jim naročil, naj si jih ogledajo in si zapišejo, kar se njih dotika. Na ta način je bilo mogoče, da sem tudi jaz precej natančno zvedel in spoznal te odloke koroškega deželnega šolskega sveta, ki so v marsičem prav zanimivi.

V teh dopisih priznava deželni šolski svet, da so se našle šole, kjer slovenski otroci res ne znajo ali pa le slabo znajo slovensko brati (Čujte! na desni), ali kjer o slovenskem branju še govoriti ni treba. Toda deželni šolski svet najde brz svoje izgovore. Pri mnogih šolah se poročilo na kratko odreže, da so te šole uravnane kakor nemške šole, da imajo šolarji le nemške bukve in da se razun petja vse nemško poučuje. (Čujte! čujte! na desni.) Od takih šol se tedaj ne sme tirjati, da bi otroci nekaj (slovenščino) znali, česar se niti ne učijo. (Čujte! na desni.) Tako se bere v dopisu deželnega šolskega sveta od 7. avgusta 1888, št. 1165, zastran šol v Vetrinjah, Krivi Vrbi, Poračah in na Dholici. V dopisu od 30. okt. 1888, št. 1230, imenujejo se šole v Pliberci, Prevaljah, Lješi, Železni Kapli, Žrelcu, Št. Jakobu na cesti, Št. Tomažu, Timenici, Frajdenbergu in Otmanjah kot čisto nemško uravnane, da je toraj čisto nepotrebno, pritoževati se, da otroci ne znajo brati slovenskih črk č, š, ž, da se pri teh šolah o slovenščini še govoriti ne sme (Čujte! na desni.), kajti kateheti bi morali vedeti, da se v teh šolah slovenščina ne uči. (Čujte! čujte! na desni.) V dopisu od 11. nov. 1888, št. 1167, razglašajo se za nemške šole na Vratah, v Borovljah in Podljubelom, v dopisu od 11. nov. 1888, št. 1936, pa šola v Podklostru, katehetom pa se modro svetuje, naj učijo krščanski nauk rajši v nemškem jeziku, namesto v slovenskem, kajti potem bojo rešeni tistih težav, o katerih se zdaj pritožujejo.

Pa tudi o mnogih šolah, ki se imenujejo dvojezične, mora šolski svet priznati, da otroci ne znajo celó nič ali pa le slabo slovensko brati. Kot take šole se imenujejo v dopisu od 30. okt. 1888, št. 1230, Šmihel in Švabek, v dopisu od 11. nov. 1888, št. 1167 Št. Jur, Brdo, Borlje, Kotmara ves, Slov. Kapla, Bistrica in Sveče, v dopisu od 11. nov. 1888, št. 1936, Št. Lenart, Brnea, Malostiče, v dopisu od 11. nov. 1888, št. 1937, Gozdanje in Št. Nikolaj.

Spomina vredno je, gospóda moja, da je večina teh šol ravno v tistih krajih, kjer so občinski ali šolski odbori sklepali tiste lepe izjave (ugovore), o katerih sem zadnjič govoril, in v katerih trdijo, da so s sedanjimi šolami čisto zadovoljni. Seveda! Nemško-liberalni gospodje, ki so tiste izjave delali, so toliko bolj zadovoljni, kolikor menj se slovenščina uči, in najbolj bojo zadovoljni, ako se slovenščina iz šole čisto prežene, kajti potem imajo upanje, da bo slovenstva na Koroškem konec. Toda slovenski stariši niso s tem zadovoljni, če njih otroci ne znajo brati slovenskih bukev in če kakemu žlahtniku ne znajo pisati pisma s slovenskimi črkami, ampak se morajo poslužiti nemških črk. In tudi deželni šolski svet je moral, rad ali nerad, potrditi, da šolski pouk ni obrodil povoljnega sadu. Se ve da ima deželni šolski svet brz spet svoje izgovore pri roki, da zvali svojo krivdo na druge. V Šmihelu, pravi on, je učitelj kriv, da se otroci tako malo slovenskega naučijo; v Švabeci je krivo to, ker je bila učiteljska služba večkrat izpraznjena; v Gozdanjah mora spet učitelj greh na se vzeti, ker je premalo priden; tudi v Kapli je učitelj premalo priden in ne zna prave metode. S posebno zadovoljnostjo pa poroča deželni šolski svet o šoli v Malostičah, da se tam

slovenščina tako zanemarja, da se to pozna še v tretjem razredu, čeravno tam poučuje slovenska učiteljica iz Ljubljane. Gospodje! ali je to lepo, ali je možko, ali je pravično, če se slovenski pouk prepové (iz učnega načrta izbriše), in če potem otroci nič ne znajo iz slovenščine, krivdo valiti na učitelje in učiteljice? Kteri učitelj (ali učiteljica), naj bo še tako zmožen, si bo upal, na svojo roko več slovenskega učiti, ako vidi, kako pri deželnem šolskem sovetu o tem mislijo in kako si to zapíšejo, ako se učitelj preveč ukvarja s slovenščino?

Dne 17. junija 1884 je naletel neki katehet na učitelja, ko je s slovenskimi otroci po nemško molil. Ko ga vpraša, zakaj tako, mu učitelj odgovori: „Ne zamerite, gospod župnik, ko sem službo tukaj dobil, šel sem k gospodu J. — na imenu nič ne leži — da se za službo zahvalim. On me je vprašal: „s kom bote držali?“ in je koj pristavil: „z nami morate držati, ne pa z duhovniki in kmeti! (Čujte! na desni.) Sicer vam vzamemo dekret (pismo stalne službe) nazaj.“ (Čujte! na desni.) Tudi me je prašal: „kako bote poučevali?“ in je pristavil: „nemško morate poučevati, slovensko (windisch) znajo otroci tako že iz doma.“

Prej omenjeni dopis deželnega šolskega sveta pové, da so se v omenjenih šolah, kjer je bilo slovensko branje pomanjkljivo, upeljale ena ali dve uri na teden bralne vaje za slovenščino. Ze ta naredba zavrača tistega koroškega poslanca (Ghona), ki je trdil, da je v prvih dveh letih pouk slovensk, pozneje pa slovensko-nemšk. Ves slovenski pouk v koroških šolah je to, da se otroci kako uro na teden vadijo slovensko brati, in v koliki meri se to godi, to stoji na dobri volji učitelja in se mora, kakor ste tukaj videli, še posebej zaukazati.

Zdaj vas pa prašam, gospodje, ali bi bili vi zadovoljni, ako bi v vaših šolah nemščina tako malo prostora imela? Verski učitelj na Brdu ni bil zadovoljen s temi bralnimi vajami in je tirjal, naj se slovenščina uči po slovnici (t. j. po razlaganju jezika in različnih besed). Deželni šolski svet priznava, da otroci ne znajo tam gladko slovensko brati, toda on misli, da to tudi ni potrebno, ker je Brdo že blizu nemške meje. (Smeh na desni.) Slovenska slovnica pa se mu zdi nepotrebna, ker se 98 učencev od 100 krščanskega nauka dobro uči. Slednjic pa reče koroški deželni šolski svet v svoji Salomonovi modrosti: „V šoli na Brdu ne želimo slovenske slovnice, ampak to, da bi se krščanski nauk zmirom natančno učil.“ Prašam vas, gospodje, ali bote vi zadovoljni, ako bi se v vaših šolah le toliko nemščine učilo, da bi se nekaj ur na teden po nemško bralo, nemška slovnica pa bi se čisto izključila (zabranila) in sicer z izgovorom, da otroci nemški tako že iz doma znajo? Z vso jezo, in to s pravično jezo, bi se vi temu upirali. Kajti potem bi znali nemški otroci le tisto, dostikrat spačeno nemščino, kakor se v njih kraju govori, lepe pismene (gosposke) nemščine pa bi ne zastopili, in tudi mnogoštevilne nemške bukve bi jim nič ne koristile. (Res je! na desni.) Na mnogih šolah pa so še te bralne vaje nemogoče, ker učitelji nič slovensko ne znajo. Koroškemu deželnemu šolskemu sovetu se ni vredno zdelo, visoki učni upravi priporočiti, naj nastavi na celovški pripravnici za slovenščino izprašanega učitelja. Ta pouk deli neki učitelj, ki je izprašan le za

ljudske (male) šole. To je tisti, ki je spisal znani lijak, skozi ktere ga se slovenskim otrokom nemščina v glavo vlija, in v zahvalo je dobil to službo. Učiteljskim pripravnikom se ni treba učiti slovenščine, čeravno bi jo pozneje v službi potrebovali; deželni šolski svet pa se trdo drži tega načela, da naj se na šolah, kjer je več ko en učitelj, tudi če so dvojezične, v višem razredu nastavlja trdo nemški učitelji. Zato se pri razpisu služb tudi za dvojezične šole ne tirja zmirom znanje slovenščine. Tukaj imam izrezek iz „Celovčanke“ od 23. marca 1889, št. 68, tedaj iz najnovejšega časa, in tukaj so razpisane učiteljske službe za Št. Jakob, Loče, Rožek, Podklošter, Vrata in Čače, pa samo za Št. Jakob se tirja znanje slovenskega jezika, za druge kraje pa ne, čeravno so razmere ravno tiste. Te šole so v takih krajih, kjer se leto in dan slovensko pridiguje in krščanski nauk v slovenščini uči, in kjer ljudje doma slovensko govorijo. Po učiteljskem koledarju od letos je na štirirazrednici v Št. Jakobu 358, v šoli v Ločah 193, v Rožeci 190, na Vratih 189, v Čačah 178 slovenskih učencev. V Podkloštru je nekaj več Nemcev, ker se najdejo tam uradniki, fužinarji in obrtniki, zato je enkrat na mesec nemška pridiga. Pa od 295 šolarjev so štiri petinke slovenske, in le ena petinka nemška, in vendar je šola čisto nemško uravnana. (Čujte! na desni.)

Spoštovani g. poslanec Meissler je lani menda 16. maja z nekterimi tovariši tukaj stavil vprašanje na vlado, zakaj da je v Litomericah za kateheta nastavljen neki duhovnik, ki ne zna prav dobro nemško. Gospodje so rekli, da je s tem postava prelomljena, in vprašali ministra, kaj misli storiti, da pride spet postava v čast. Tudi v nekem Dunajskem zastopu se je pred leti izreklo, naj bi se v nemških šolah v Avstriji nastavljali taki učitelji, kateri ne samo da dobro nemško znajo, ampak morajo biti tudi rojeni Nemci, ker le taki bojo nemške otroke dobro poučevali v nemškem jeziku. Gospodje, v tem imate prav, da tirjate, naj učitelji na nemških šolah znajo dobro nemško. Pa privoščite to tudi nam, in bodite toliko pravični, da potrdite, kar je za vas prav, naj bo prav tudi za nas. (Taka je! na desni.) Za slovensko mladino je sicer velika čast, če vi pravite, da je tako dobre glave, da se lahko koj iz začetka poučuje v tujem jeziku. Vendar pa je to v nebo vpiljoča krivica in se ne dá opravičiti in olepšati z nobenimi izgovori.

O drugih šolah, katerih zdaj nisem imenoval, pravi poročilo deželnega šolskega sveta, da znajo otroci zadosti dobro slovensko brati. Če tedaj otroci ne znajo krščanskega nauka, so tega kateheti sami krivi, ker verski pouk zanemarjajo in šolske ure izpuščajo ali pa nauk slabo razkladajo. Videti je, kakor da nekterim katehetom ni toliko za verski pouk, kakor za slovenske tirjatve in za odiranje nemščine. O šoli v Frajdenbergu pravi poročilo, da so morali nemški otroci v mrzli zimi pol ure zunaj pred hišo stati, dokler je bil v šoli verski pouk; o šoli v Železni Kapli pravi, da se je otrokom prepovedalo, med seboj nemško govoriti; o šolah na Vratah, v Krivi Vrbi, Rožni Bistrici in drugodi pa, da se nemški otroci iz krščanskega nauka ne izprašujejo, da se jim nič ne razlaga, nič naklada in da se sploh na nje ne ozira,

in iz tega sklepa deželni šolski svet, da katehetom v šoli ni toliko za krščansko izrejo, kakor za slovensko, narodno propagando (razširjevanje slovenskega duha).

Tako se bere od besede do besede v dopisu deželnega šolskega sveta od 7. avg. 1888, št. 1165, zastran celovške dekanije.

V dopisu od dne 30. okt. 1888, št. 1230, se pravi o šoli v Ogerčah, da tam od leta 1882. do 1888. ni bilo skoro nobenega verskega pouka; da naj župnik v Železni Kapli rajši skrbi za krščansko izrejo, kakor za slovenščino; da se župnik v Št. Kocijanu za šolo malo zmeni, da je v Mohličah in Krejancih opustil več sto verskih ur, v Št. Kocijanu pa 30; da je poslal župnik Trobež zastran slovenskega branja bolj slovensko narodno, kakor stvarno poročilo, in da bi se lahko tožil, ker je razžalil deželno šolsko oblastnijo, da se bo pa to opustilo, ampak se mu le zabiča, naj bolj pridno v šolo hodi; da naj bi župniki v Zreleu, v Št. Jakobu pri Celovcu, Št. Tomažu, Timenici in Frajdenbergu rajši po nemško poučevali, namesto da se pritožujejo; pa nemško nočejo poučevati, ker jim je več za slovenski jezik, kakor za krščansko izrejo otrok; in da je bil župnik v Timenicah zavolj tega že pokaran od škofove kancelije, pa da je zmirom še tako nebrižen (nemarljiv) kakor prej.

V dopisu od 11. nov. 1888, št. 1167, se očita katehetu v Štebnu in na Blačah, da je opustil mnogo verskih ur in da mnogo (veliko) otrok ni izprašal; katehetu v Bistrici in Svečah pa se na srce poklada, naj ima za nemške otroke ravno tako skrb, kakor za slovenske.

Ko je knezoškofijski urad Celovškemu dekanatu z dopisom od 11. avg. 1888, št. 3607/105, naznanil, kaj pravi deželni šolski svet, odgovoril je dekanijški urad z dopisom od dne 4. nov. 1888, št. 240, in zatrdil, da je vse resnično, kar je v prvi sporočil. Tudi se brani proti sumničenju dež. šol. sveta, da bi bilo duhovščini več za slovenščino in za odiranje nemščine, kakor za krščansko izrejo.

Zastran šole v Krivi Vrbi je g. dekan za celovški okraj predlagal, naj to šolo pregleda šolski nadzornik skupno z ordinarijatom, da se bo dež. šol. svet sam prepričal, da ni res, kar je o njej poročal. Tudi je ugovarjal proti temu, da se v poročilu omenjajo šole, ki niso v celovški dekaniji.

Tudi katehetom se je kmalu ponudila priložnost, da so te napade očitno odbijali. V 9. seji koroškega deželnega zbora dne 21. sept. 1888. l. so bile namreč v razgovoru šolske potrebščine, in poslanec Einspieler se je pri tej priložnosti oglašil za versko in slovensko šolo. Za njim pa se je oglašil poslanec dr. Ubl in je hudo napadal slovenske katehete, in sicer jim je očital ravno to, kakor dež. šol. svet v dopisih, ktere sem prej prebral, kar je seveda lahko umljivo, ker je dr. Ubl deželni odbornik in zastopnik dežele v dež. šol. совету, in ker je, kakor sam pravi, te obtožbe slišal v dež. šol. совету in si jih zapisal. Tudi dr. Ubl je očital slovenskim katehetom, da verske ure v šoli zanemarjajo; povedal je vse tako, kakor sem prej bral iz poročila dež. šol. sveta in še pristavil, da se slovenski duhovniki lažejo nasproti svojemu višjemu pastirju.

Ti neumorni napadi tega poslanca na čast in vestnost katoliških duhovnikov izbudili so v deželi celo burjo opravičene jeze, in od vseh stranij so prihajala za dr. Ublna odprta pisma, ki so bila natisnjena v konservativnem listu „Kärntner Volksblatt“ št. 41. in 42. Uredništvo je tem izjavam pristavilo te besede (bere):

„V odgovoru na šolski razgovor v deželnem zboru, oziroma na govor dr. Ubl-na, došli so nam do zdaj sledeči popravki. Oni že kažejo, kako slabo je bil omenjeni gospod vsaj deloma poučen, in tako se vidno v deželnem šolskem совету za zaprtimi durmi marsikaj razgovarja, kar se brž pokaže kot neresnično, kakor hitro stopi očitno pred svet.“

Prvo pismo je ono Šmihelskega župnika, ki pravi, da tam ni Premru, ampak pisavec dr. Somer župnik, da on sam, ne pa kaplan, uči krščanski nauk v šoli in sicer redno, in to potrjuje tudi šolsko vodstvo. Na konec pa reče župnik dr. Somer (bere):

„Iz rečenega sledi, da ste gospod doktor govorili za obrekovalec, obdolžili ste mene in mojega kaplana gosp. Premru-a popolne brezvestnosti v imenitnem oddelku naše duhovske službe pred celo deželo in še čez njene meje. Kot poštenjak bote vedeli, kaj Vam je zdaj prostovoljno storiti, tem bolj, ker kot poslanec za svoje besede niste odgovorni, in Vas ne morem tožiti.“

Ravno tako in še bolj ojstro so odgovarjali drugi gospodje na tiste napade. Ne bom našteval vseh teh odgovorov, omenim le popravek Dholskega župnika, ki trdi, da ni zamudil nobene ure, če ga ni drugam klicala višja duhovska dolžnost; slednjic pa prav dobro pristavi:

„Če je pa, kakor se tukaj godi, kjer je najmanj 90 odstotkov slovenskih otrok, nemški pouk upeljan že pri šest- in sedemletnih otrocih, dvojezični (slovensko-nemški) abecednik pa čisto prepovedan, kako je tukaj mogoč dober pouk, dobra izreja?“

Ravno tako odločno ugovarja Grabštanjski dekan in župnik g. Andrej Wieser, ki pravi (bere):

„Dolžen sem sam sebi, svoji fari in svojim predstojnikom, tirjati, da se Vaše frivolno (nesramno) sumničenje mojega katehetskega delovanja uradno preišče, in da se tako resnica izve, ker ste kot poslanec nedotakljiv in mi postava ne pripušča, da bi Vas tožil. Ako pa svoje obrekovalne obtožbe do konca tega meseca javno ne prekličete, prosil bom visokočastiti knezoškofijski urad, naj prične zoper mene disciplinarno preiskavo in naj pošlje v ta namen v Grabštanj komisijo, sestavljeno iz zastopnikov ordinarijata in deželnega šolskega sveta. Mirne vesti lahko pričakujem to preiskavo.“

Človek bi bil mislil, da se bo dr. Ubl za resnico svojih besed potegnil, da bo v tako preiskavo privolil, in da bo tožil tiste duhovnike, ki so ga v ojstrih, sem ter tje razžaljivih besedah dolžili laži in nesramnega sumničenja. Tega pa ni storil, ker je spoznal, da mu ne bo mogoče dokazati, kar je govoril. Ta poštenjak pa tudi katehetom ni dal časti nazaj, kakor so tirjali, ampak skrnil se je za zaprte duri deželnega odbora. Iz tega bote lahko spoznali, koliko vere dr. Ubl zasluži. Ko je časnik „Kärntner Volksblatt“ ta odprta pisma razglasil in dr. Ubl-na priganjal, naj dokaže (spriča), kar je govoril, pravi na konec čisto po pravici: „Tako je prav! Katoliškim duhovnikom so se dajali že primki „trdovratni prepirljivci“, „nemirneži“, „robavsi“, „glumači“, „sleparji“, „trdosrčni barantaveci“, „mrzla srca“ itd. Pa vse to še nič ni proti temu, kar zdaj vidimo in kar smo komaj slutili: Vse je zapisano, kar koli je kdo slišal duhovnike o šolah govoriti — to je pod pepelom skrita žrjavica, ki tiho naprej je in mora osmoditi vsacega duhovnika, naj bo še tako voljen in potrpežljiv.“

In kar se tako na tihem zapiše, to ostane in velja, in tisti, ktereга črnijo, nema najmanjše priložnosti, da bi se branil in zagovarjal. Gospod Ubl pravi: „V sejah dež. šol. sveta sem si zapisal, kar se je govorilo o slovenskih in nemških katehetih, kako oskrbujejo verske ure v šoli.“ S temi zapiski je udaril dr. Ubl na duhovnike, in ni pomislil, da so morda nektere teh trditev že ovržene, druge smešne in zopet druge da bi se bile lahko ovrgle, ako bi bile na beli dan prišle. Če še pomislimo, da prihajajo ta sumničenja celó od takih ljudij, ki niso ne učitelji, ne šolski nadzorniki, potem moramo zaklicati: Koroški duhovniki so že nekaj let obdani od najetih vohunov! Kdor le vohati hoče, vzamejo ga med te vohune. Naj bo hudoben mož, jezična ženska, razdražen učitelj ali kak šolski nadzornik, kteremu se zdijo le učitelji zmirom pridni in brez madeža, čeravno ljudstvo drugače govori, — vsak sme duhovnike zalezovati in opravljati, in potem pride kak poslanec in pravi: „Nabiral sem zapiske! . . .“ Kaj je to, če se v dež. šol. svetu govorijo neresnične obtožbe, ki se opirajo na enostranska poročila? Mi hočemo povedati, kaj je to: „to je nalašč podneto hujskanje med duhovskim in učiteljskim stanom, to je škodljivo vohunstvo, ki deželni mir bolj kali, kakor vse druge reči, to je dvojna mera, to je strup; ona stranka, ki hoče biti država v državi, zlorabi ono c. k. oblastnijo za svoje namene, in iz tega studenca se razliva največ verskega in národnega prepira po deželi.“

Gospodje! v dekanijskih poročilih se tudi pové, da so učitelji, kteri otrokom prepovedujejo, med seboj govoriti po slovensko. Nasprotniki pa pravijo, da je to gola izmišljaja in sumničenje. Koroški deželni šolski svet pa govori tudi o tej zadevi; on tega ne taji, ampak skuša stvar olepšati. V dopisu dež. šol. sveta od 30. okt. 1888, št. 1230, se pravi o šoli v Tinjah (bere):

„Da bi se bilo otrokom prepovedalo, med seboj slovensko govoriti, to se menda misli zavolj tega, ker se je pred šestimi leti neki učitelj spozabil in nekaj tacega zinil.“

Pripozna se tedaj, da se je to zgodilo, pa učitelj se ne pokara, ker je to storil, ampak ker se je spozabil in to izbleknil. Če bi bil pa učitelj svoj namen bolj skriti znal, potem bi ga deželni šolski svet ne grajal.

O podobni pritožbi kateheta v Svečah in na Bistrici pravi dopis dež. šol. sveta od 11. novembra, 1888, št. 1167 (bere):

„To je menda zmota. Učitelji pravijo, da so otrokom le prigovarjali, da naj tudi med seboj le nemško govorijo, prepovedali pa slovenske govorice niso.“

Ali je bilo „prigovarjanje“ učiteljev res tako nedolžno in krotko, to si naj vsak sam razsodi.

Gospodje, v tej hiši smo že pogosto čuli navdušeno hvalo peti starim svobodnjakom iz l. 1848. To so bili res svobodnjaki, kajti hoteli so svobodo prinesiti vsem narodom. Tudi na Koroškem so bili taki možje, in Helfert pravi o njih v svoji avstrijski zgodovini iz leta 1848., 2. zvezek, stran 268 (bere):

„Koroški deželni odbor je sam prosil pri ministerstvu, naj ono skrbi, da se bojo v slovenske kraje pošiljali le taki uradniki, ki so dobro zmožni slovenskega deželnega jezika, in da se bo to ložeje doseglo, naj se na liceju in v latinskih šolah v Celoveu nastavi učitelj, da bo slovenski jezik učil.“

Dotična uloga se najde v „Celovčanki“ od 4. novembra 1848.

Možje, ki so ministerstvu to priporočali, niso bili Slovenci, ampak Nemci, toda taki Nemci, ki so bili resnično vneti za svobodo in pravico. Kak razložek je med tistimi možmi in sedanjimi nemško-liberalci, ki imajo sicer svobodo in omiko v ustih, pa Slovincem še v malih šolah ne privoščijo maternega jezika. V resnici, svobodnjaki iz leta 1848. bi se sramovali svojih sedanjih naslednikov; še v grobu bi se obrnili, ko bi zvedeli, kako so liberalci njih visoke in lepe misli popačili. Žalostno je, če se mora povedati, da je imel slovenski jezik v koroških šolah pod staro, absolutistično vlado več pravice in prostora, kakor zdaj, ko so vsi národi razglašeni za enakopravne! Tako pravi odlok c. k. ilirski deželne vlade od 11. sept. 1848, št. 21158, zastran ljudskih šol (bere):

„V ljudskih šolah, kterim se prištevajo male šole s tremi ali manj razredi, naj se zanaprej poučuje v maternem jeziku.“ (Čujte, čujte! na desni.)

Odlok naučnega ministerstva od 24. maja 1851, št. 358, določuje slovenske učne bukve, ktere se naj rabijo v koroških šolah in pravi zastran nemškega poučnega jezika, da naj bo tam, kjer je potrebno ali kjer stariši tako želijo, da bi se po nemško poučevalo, vendar le materni (slovenski) jezik podlaga vsega pouka, nemščina pa naj se uči v višjem razredu kot učni predmet. Zastran verskega nauka se ukazuje, da kjer je v cerkvi navaden slovenski jezik, naj bo tudi pri verskem pouku v šoli. Tudi odlok učnega ministerstva od 23. okt. 1857, št. 13571, poudarja, da mora biti pouk iz začetka na vsak način v maternem jeziku, in z ozirom na ta odlok je konzistorij z okrožnico št. 237 okrajnim šolskim preglednikom to-le v spomin poklical: „Za zmirom ima veljati, da tisti jezik, ki se rabi v cerkvi, naj bo tudi učni jezik v šoli.“ Ko se je pa pri nekterih šolah, bojda na željo starišev, upeljal nemški učni jezik, reklo je državno ministerstvo, da se mora krščanski nauk učiti zmirom v materni besedi, druge reči pa v obeh jezikih po enaki meri. Primerjajte zdaj te stare ukaze s sedanjimi, kakor sem jih prej z uradnimi pismi popisal, potem se mi ne boče čudili, zakaj da hvalim stare čase.

Ne zamerite, gospodje, da sem vas tako dolgo mudil; pa to se je moralo zgoditi, da sem mogel visoki učni upravi pokazati, kako slabo je uravnano koroško šolstvo, in da sem tudi vam razodel, kako koroški deželni šolski svet prezira postave in kako trpinči slovensko ljudstvo z vso stanovitnostjo in trdstjo, da bi uresničil besede deželnega šolskega nadzornika dr. Gobanca: „Ihr Windischen seid in Kärnten nicht mehr existenzberechtiget“, t. j. „Vam Slovincem (Vindišarjem) je na Koroškem že odklenkalo — Vi nimate več pravice, da živite.“ Gospod naučni minister je sicer včeraj naznanil, da dr. Gobanc uradno taji, da bi bil kaj tacega rekel.

Oba izreka pa, o kterih je govoril moj spoštovani tovariš iz Kranjskega, sem tudi jaz slišal od zanesljivih prič, ktere so vse vere vredne. (Čujte, čujte! na desni.) Gospod šolski nadzornik je tiste besede govoril očitno pred pričami (čujte, čujte! na desni), ktere so pripravljene, da to spričajo, ako bo treba.* Da vam pa še bolj pred oči postavim,

* Primeri dopis v Praški „Politiki“ št. 92: Iz Celoveca dne 30. marca 1889.

kako se ta mož proti Slovincem obnaša, hočem vam povedati še drugo zgodbo, ktera se tudi lahko s pričami potrdi. Neka občina je prosila za slovensko šolo. Šolski nadzornik pa slovenskih šol ne more prenašati. On je tedaj prošnji za slovensko šolo brž vojsko napovedal in je izdal tak vojni načrt (plan za vojsko): 1. Šolski svetovalci naj obdelujejo občinske odbornike in naj jim razložijo, kako dobra je nemška in kako slaba je slovenska šola. (Čujte, čujte! na desni.) 2. S tem prigovarjanjem naj se na vso moč pritiska na odbornike. Ako bi pa to nič ne izdalo, treba je kmeta prijeti za denarno mošnjo in ga s tem omehčati. (Čujte, čujte! na desni.) Treba jim je povedati, da bojo prišle komisije in da bojo tako dolgo hodile, da bojo stroški narastli na več sto rajniš. Ako bi še to nič ne izdalo, se bo občina prisilila, da ne bo samo eno, ampak tri šole na različnih krajih zidati morala. Stroškov bo kakih 20.000 gld., in potem hočemo videti, ali bojo kmetje še tirjali slovensko šolo.“ Tudi to se lahko dokaže s pričami.

Zdaj pa sami sodite, gospodje, kako se vam dopade tako obnašanje. Moral bi rabiti prav trdo, v teh prostorih nenavadno besedo, da bi temu ravnanju dal pravo ime. Ako že hočete slovensko ljudstvo na Koroškem trpinčiti (martrati), tedaj pa si vzemite žalostni pogum in postavite ga v izjemno stanje, kakor anarhiste in socialiste (prekuehu, puntarje)! (Smeh na levi in klici: Oh, oh! — Dr. Heilsberg: Nikar ne pretirajte! — Dr. Derschata: Pa gospod Klun! — Klici na desni: Ja! res je tako!) Dokler pa koroški Slovenci ne živijo pod izjemnim stanjem; dokler veljajo za nje tiste postave, kakor za druge národe, dokler morajo kakor drugi vojake in davke dajati, tako dolgo morajo tudi stati pod varstvom obstoječih (zdaj veljavnih) postav; mi bomo to tirjali in se ne bomo dali oplášiti, če se nam posmehujete ali nam grozite, in naj bo učna uprava še tako počasna pri poslušanju naših pritožb. Kakor je tisti služabnik kralja Darija zmirom opominjal: „Gospod, spominjaj se Atenčanov!“ tako bomo tudi mi učno upravo (ministra za šole) zmirom opominjali: Spominjaj se koroških Slovencev in reši njih šole iz verig (ketinj), v ktere jih je tamošnji deželni šolski svet ukovail! (Ploskanje na desni. — Smeh na levi. — Klici: Pustite jih slovenskim hujskačem! — Govorniku se čestita.)

Iz govora slovenskega poslanca g. prof. Šuklje-ja

v 317. seji dne 26. marca 1889.

Na glasoviti govor barona Dumreicherja je prav dobro odgovarjal slovenski poslanec g. prof. Šuklje. Ovrigel je vse njegove trditve, kakor bi raz zeleno vejo listje obiral, tako da je nazadnje goli les ostal. Vse Dumreicherjevo besedičenje se je pokazalo kot neresnica in pretiravanje, ki nima nobene prave podlage. Govor je bil o denarju, ki ga potrebuje učni minister, Dumreicher pa je go-

voril o Koroškem volilnem redu, o Hrvatih in Ogrih, o škofu Strossmajerju, o zemljiških knjigah, o sodnijskih službah na Koroškem itd. Šuklje ga je po pravici opozoril, da učni minister s takimi rečmi nema nič opraviti. Če je Dumreicher trdil, da se Nemcem na Kranjskem krivica godi, mu je Šuklje dokazal, da vse to ni res, da je Nemcev na Kranjskem prav malo, in vendar imajo dva poslance v državnem zboru, deset poslancev v deželnem zboru in svoje zastopnike v deželnem odboru in deželnem šolskem совету in v kupčijski zbornici. Ako med šolskimi nadzorniki ni nobenega Nemca, krivi so tega sami, ker se nočejo naučiti slovenskega jezika, trd Nemec pa vendar ne more pregledovati slovenskih šol. — Če je Dumreicher pravil, da so nekje v Kočevskem okraju zabranili Nemcem nemško šolo, povedal je Šuklje, da je v tisti občini le 141 Nemcev, pa 540 Slovencev, tedaj je čisto prav, da so se Slovenci branili trdo nemške šole, ampak napravili nemško-slovensko. Če je Dumreicher obžaloval, da tlačijo Slovenci revne kmečke sinove v latinske šole, odgovoril mu je Šuklje, da so Slovenci večidel kmetje, in da so prav iz teh kmetijskih sinov postali imenitni in učeni gospodje, ktere je ves svet spoštoval, na pr. Vega, Kopitar, Dolinar, Miklošič itd. — Če je Dumreicher trdil, da se silijo Kranjci v boljše službe na Štajersko in Koroško, zavrnil ga je Šuklje s številkami in dokazal, da je ravno narobe veliko uradnikov (notarjev) in profesorjev iz Štajerskega na Kranjskem v službi, nasprotno pa le prav malo Kranjcev na Štajerskem. — Če je Dumreicher trdil, da Slovenci v književnosti (spisovanju bukev) še niso nič storili, pokazal je Šuklje na našega slavnega pesnika Preširna, kteri je celó izučil nemškega pesnika A. Zelencu (Auersperga), kar ta poslednji sam potrjuje. — Ko je Dumreicher trdil, da koroški Slovenci ne zastopijo ne Kranjcev, ne pismene slovenščine, kakoršna je zdaj v bukvah, povedal mu je Šuklje v lice, da Dumreicher govori o rečéh, kterih ne zastopi. Kdor sam ne zna besedice slovenske, naj ne govori o slovenskem jeziku. Vsak koroški Slovenec zastopi Kranjca in za silo še Hrvata. Ko bi pa mi slovenskih bukev in časnikov ne zastopili, bi se ne naročevali na „Mir“ in na Mohorjeve bukve. Zato je res neslano, če Dumreicher pravi, da koroški Slovenci ložej nemško zastopijo, kakor novo slovenščino. „Mir“ piše „novo“ (pismeno) slovenščino, pa ga vsi zastopijo. Če se pa včasih kaka beseda najde, ktere ne zastopijo, krive so tega šole, kjer je vse le nemško. Treba bi pa bilo, da bi se otroci v šoli učili prave, čiste slovenščine. Saj se tudi nemški otroci še le v šoli naučijo pismene ali gosposke nemščine. Veliko je rečij, za ktere kmet ne vé; če jih v šoli ne sliši, jih ne bo poznal. V neki celovski gostariji sta se prepirala nemškutar in Slovenec. Nemškutar je rekel: „Šole naj bojo nemške, saj slovensko otroci tako že znajo.“ Slovenec pa mu reče: „Kako bo šestleten otrok slovensko znal, saj še Vi ne znate.“ Nemškutar ves jezen reče, da vse zna. Slovenec pa ga vpraša: „Povejte mi, kako se reče «Bezirksgericht» po slovensko?“ Nemškutar ni vedel nič odgovoriti in je bil osramoten pred celo družbo. Slovenec pa reče: „Če še tega ne veste, da je «Bezirksgericht» po slovensko «okrajna sodnija», kako bote vedeli ve-

liko sto drugih rečij, ki so kmetu še veliko menj znane? Ne mislite tedaj, da znate slovensko!"

Dumreicher je tudi rekel, da Slovenci nikoli niso siti, in več ko se jim dá, več tirjajo; zato bi bili najbolj pri miru, ko bi se jim odbile vse prošnje. Šuklje pa mu je odgovoril, da Slovenci zdaj še menj tirjajo, kakor so leta 1848. Takrat so namreč tirjali, naj se ustanovijo slovenske visoke šole v Ljubljani, kjer bi se izšolali slovenski doktorji in profesorji, in minister jim je to tudi dovolil in za trdno obljubil. In res se je v Ljubljani že takrat ustanovila pravdarska šola, ki se je pa pozneje spet odpravila.

Potem se je Šuklje obrnil proti mladočeškemu poslancu dr. Gregru in ga ojstro pokaral, zakaj da tako nasprotuje verski šoli in s tem pomaga nemškemu liberalcem. Šola naj bo verska. Če se že najdejo ljudje, ki so vero zgubili, ali je treba, da se jemlje vera že malim otrokom? Boljši je, da se po veri izrežajo, potem bojo prej ubogali svoje predpostavljene: starejše, gospodarje, duhovnike, uradnike, škofo, papeža in cesarja.

Posebno krepko je Šuklje poudarjal, in to nas srčno veseli, da se mora narediti jasna postava, ki bo ukazala, da se otroci v ljudski šoli ne smejo poučevati v drugem jeziku, kakor v maternem. Pristavil je še, da slovenski poslanci ne bojo glasovali za novo šolsko postavo, ako ne bo v njej tacega paragrafa. To je moško in nam daje upanje, da bo trpljenja in trpinčenja naše mladine kmalo konec, ako se Gautsch z novo postavo ne bo predlo go mudil.

Povedal je Šuklje, kako se slovenščina odriva in zanemarja v koroških šolah, da se otroci zavolj tega ne morejo toliko naučiti, kakor jim je naloženo in kolikor se naučijo nemški otroci, ki se poučujejo v maternem jeziku, in opozoril Dumreicherja, da koroško šolstvo nasprotuje dosedanjim šolskim postavam.

Šukljeja so že prej šteli med najboljše govornike državnega zbora, odkar je pa „slavnega“ Dumreicherja tako razmazal, ima med poslanci še več veljave. Koroški Slovenci pa so njemu, kakor tudi drugim slovenskim poslancem, veliko zahvale dolžni.

Kaj nam poročajo prijatelji naši?

Iz Celovca. (Urgerman [pravcati Nemeč] dr. Traun.) V znanem „nemškem društvu“ je dr. Traun nedavno govoril in rekel, da je slovenski poslanec gospod profesor Šuklje nemški odpadnik, ker so bili njegovi predstariši Nemci. Mi tega ne vemo, kako je s Šuklje-tovo rodovino; to pa vemo, da je beseda „trava“ slovenska, od ktere ima dr. Traun (t. j. Traven) svoje ime. Njegova rodovina je kranjska, njegov stric je imel prodajalnico v Ljubljani na starem trgu, in njegov oče je še prav rad slovensko govoril in bil poseben prijatelj slovenskega pesnika Prešérna. Še je komaj par let, ko smo še videli sivolasega, prijaznega starčeka šetati po Celovških sprehodih, in kdor ga je po slovensko ogovoril, mu je prav z veseljem odgovarjal v slovenskem jeziku. Ali mar g. dr. Traun misli, da svet tega ne vé, da se zdaj hoče kazati trdega Nemca? Iz tega sledi modri svet: „Vsak pometaj pred svojim pragom!“

Iz Celovške okolice. (Kaj bo, že med kmeti ni več vere!) Našim kmetom, kar je liberalnih, se zdi vse prav in lepo, kar v Celovcu vidijo. Ker tam ne poznajo postnega časa, mislijo, da ga res ni. Tako se je v neki kmečki hiši zgodilo, da so neko postno nedeljo plesali. Kaj si mislijo taki gospodarji, ki kaj tacega dopuščajo? Ali res mislijo, da ni Boga, in da jim ne bo treba enkrat odgovora dajati? Ali se ni bati, da nas zadene huda kazen Božja? Res, da Bog dolgo potrpi, pa pregovor pravi: „Božji mlini meljejo počasi, pa drobno!“ Tudi sem v neki hiši videl, da so čisto majhni otroci za krajcarje igrali. Nespametno je, otrokom denar dajati. Kdor se v mladih letih igre navadi, je ne bo več opustil. Igralec pa najde vsak žalosten konec; na starost je gotovo berač. Ali bi ne bilo bolj pametno, otrokom kake lepe bukve v roke dati? Saj jih imamo dovolj slovenskih!

Iz Št. Jurja na Zili. (Toča.) Dne 10. aprila obiskala je Št. Jurško faro na Zili prva letošnja toča. Okoli treh popoldne pridrvil je od „Kobesnoka“ sem siv oblak, ki je po močnem gromu vsul na zemljo točo, debelo kakor grah. Žalostno znamenje, ako prihaja toča že pred praznikom sv. Jurja. Bog nas je varuj! Ako nam tudi letos pobije poljske pridelke, postanemo berači.

Od spodnje Zile. (Koliko nas pojde v Ljubljano?) Letos bo v Ljubljani lepa slovenska slavnost. Dne 30. junija, to je v nedeljo po sv. Petru in Pavlu, se bo odkril v Ljubljani spomenik prvega slovenskega pesnika Vodnika. Povabili bojo vsa slovenska društva; iz vseh slovenskih krajev, še iz Hrvaškega in Češkega, bojo prihiteli rodoljubi, da si pred Vodnikovo podobo roke podajo in se v iskrenih nagovorih osrčijo v daljno delovanje za blagor mile domovine. — Zbralo se bode ta dan v Ljubljani tudi več sto slovenskih pevcev iz vseh slovenskih pokrajin. — Ljubljančani obetajo, da bojo vse priskrbeli, kar bo moglo služiti v razveseljevanje in razvedrenje, in da bo vse tako lepo in veličastno, da Ljubljana kaj tacega še ni videla. Posebno z veseljem pa pričakujejo nas Korošce in postregli nam bojo, kar bo le mogoče. Zato smo pa tudi že obljubili, da nas bo še več prišlo, kakor k „Sokolovi slavnosti“, najmenj kakih 40 do 50. Mislim pa, da nas bo še več, kajti slišal sem že mnogo kmetov govoriti, da se hočejo te slavnosti udeležiti. Za Rožane najbolj kaže, da grejo peš čez Ljubelj ali čez Koren do Kranja ali do Javornika, od tam naprej ne bo več dosti za plačati na železnici. Nekteri tudi želijo, naj bi Korošci ob enem nazaj gredé obiskali Marijino romarsko cerkev v Brezjah. To se lahko zgodi. Ob svojem času se bo že naznanilo, kako naj romarji hodijo, da potem z drugimi popotniki zopet o pravem času vkup pridejo. Zdaj hočem pa še naznaniti, po kakem redu se bo slavnost vrstila: Dne 29. junija (praznik sv. Petra in Pavla) se bojo sprejemali tuji gostje; popoldne se bo okrasil Vodnikov grob na pokopališču; zvečer bo gledališka predstava v čitalnici in po predstavi velika bakljada; 30. jun. opoldne bo odkritje spomenika na Valvazorjevem trgu, petje in godba; ob dveh popoldne bo banket (južina), ob petih pa ljudska veselica v Šiški, v rojstni hiši Vodnikovih.

Podajmo se tedaj v Ljubljano navduševati se za našo slovensko stvar. Če bo vreme lepo, po-

tem se res spleča, da se, kdor more, od doma odtrga in si nekaj sveta pogleda. Pa zraven posvetne domovine se bomo spomnili tudi svoje nebeške domovine, in pojdemo počastit in pozdravit preljubo mater Marijo Devico na Brezjah!

Izpod Topice. (Dr. Ferjančičev novi volilni red.) Tretjina koroških prebivalcev je slovenska. Ker ima pa Koroška devet poslancev v državnem zboru, morali bi trije Slovenci med njimi biti. V resnici pa še enega nemamo! To pride od tod, ker so volilni okraji tako sestavljeni, da so slovenski in nemški volilci pomešani. Nemci volijo vsi na nemško stran, Slovenci pa se ločijo v nemškutarje in prave Slovence; nemškutarji potegnejo z Nemci, in tako je zmirom Nемец izvoljen. Ko bi pa Slovenci sami za se volili, bi nemškutarji nič ne opravili, in Slovenci bi dobili dva poslanca. Zato ima dr. Ferjančič prav, da predlaga, naj bi se nemški Trg (Feldkirchen) odločil od Celovškega okraja in naj bi volil z Nemci v Špitalu. Tudi to je prav, da se nemška Paternijonska sodnija pridruži drugim Nemcem, nasproti naj pa sodnija Št. Mohor na Zili, kjer je polovica ljudi slovenskih, združi s slovenskimi volilci Beljaškega okraja. Nemškutarjem in liberalnim Nemcem pa to se ve da ni prav, da bi Slovenci svojega poslanca dobili, zato so že začeli po celi deželi prošnje nabirati, naj bi se novi volilni red g. dr. Ferjančiča zavrgel, in naj bi vse pri starem ostalo. Tudi „bauernbund“ menda župane nagovarja, naj bi take prošnje podpisovali. Zdaj se moramo tudi mi Slovenci oglasiti in podpisovati prošnje za novi volilni red ter jih pošiljati državnemu zboru! Ako tega ne storimo, bojo na Dunaju rekli da imajo nemškutarji prav, in da cela dežela želi, naj bi vse pri starem ostalo. To pa naša želja ni; mi vendar ne bomo tistim pomagali, ki naš grob kopljejo! Naši nasprotniki nas tolažijo „mir! mir!“, zraven pa si prizadevajo, kako bi prav kmalu slovenstvu na Koroškem konec storili.

Od Drave. (Cesta iz Celovca v spodnji Rož.) V „Celovčanki“ sem bral, kako potrebno bi bilo, da se popravi in preloži cesta v spodnjo rožno dolino, ki ima toliko prometa v Celovec. V spodnjem Rožu se res veliko rečij izdeluje: puške v Borovljah; lesena roba v Šmarjeti; razna železnina na Bistrici, Podljubelom, v Bajtišah in Borovljah; svinec se koplje v Plajberzi itd. Zveza naša z zunanjim svetom je pa borna; proti Kranjski stoji strmi Ljubelj in njegova težavna cesta, proti Celovcu pa dosti zanemarjena cesta s precej hudim klancem. Po mojih mislih bi se cesta najhujšega klanca lahko znebila, ako bi se na Spi zavila proti Zakamnu in po tisti dolini šla naprej do Humberškega mosta. Zapazil sem tudi, da se ceste iz Celovca proti Beljaku in Št. Vidu veliko bolj pridno čedijo in nasipavajo, kakor pa Ljubljanska in Velikovaška cesta. Še pri cestah se vidi, da na Koroškem ne marajo za Slovence.

Iz Libelč. (Nemškutarija. — Svoji k svojim.) Žalostno je, da je v našem čisto slovenskem kraju toliko zapeljanih in zmešanih ljudi, ki le to obrajtajo, kar je nemško in liberalno, in so še pri zadnjih volitvah potegnili z nemško-liberalno stranko, naše slovenske domačine pa zavrgli. Kar pa je nas zvestih Slovencev, se vsi veselimo dr. Ferjančičevega predloga, naj bi Nemci za

se volili, Slovenci pa za se. Potem bi mi koroški Slovenci dobili svojega poslanca in bi ne bilo treba v nemški Reichenau po njega hoditi. Slovenci smo pa tudi zato zaničevani, ker nič vkup ne držimo. Ko bi se izogibali nemškutarskih kupcev in oštirjev ter bolj svoje ljudi podpirali, bilo bi gotovo kmalo bolje. V naši vesi so štiri gostilnice. Skrbimo, da bo vsaj v eni slovenska beseda veljala, in zbirajmo se pri tistem oštirju, ki je Slovincem najbolj prijazen.

Iz Medgorij. (Vabilo.) Na belo nedeljo dne 28. aprila t. l., ob 3. uri popoldne, imela bo naša podružnica sv. Cirila in Metoda veselico s primernimi nagovori in narodnim petjem. Shod bo pa pri Knapu v spodnjih Medgorjeh. Slovenci, pridite v obilem številu!

Odbor.

Iz Spodnjega Roža. (Hvala slovenskim poslancem!) Koroški Slovenci nemamo na Dunaju svojega lastnega poslanca, da bi razkrival naše rane, in ga tudi ne bomo imeli, dokler se ne spremeni volilni red po nasvetu g. dr. Ferjančiča. Vendar pa nismo zapušteni: spominjajo se nas slovenski poslanci kranjski, štajerski in primorski. Posebno letos so v izvrstnih govorih kazali, kake krivice se nam godijo v šolah, kjer se slovenski otroci trpinčijo z nemškim jezikom, in ko so osem let v šolo hodili, ne znajo ne nemško, ne slovensko. Slovensko znajo govoriti, pa ne pisati, nemško znajo pisati, pa ne govoriti. Škoda za dragi šolski čas! Hvala toraj slovenskim poslancem, da so vse naše pritožbe na dan spravili, da je vsa Avstrija zvedela, kako se nam godi!

Iz Ljubljane. (Slavnost odkritja Vodnikovega spomenika in poziv slovenskim pevcem.) Odbor „Glasbene Matice“ razposlal je raznim pevskim društvom in čitalnicam nastopno vabilo: „Slavno društvo! Narod slovenski stavi prvi spomenik. V kratkem bode stal v beli Ljubljani spomenik prvega pesnika „Ilirije oživljene“, Valentina Vodnika. Trideseti junij t. l. zjedini ob njega odkritji v naši stolici vse Slovence od deročee Drave do sinje Adrije, in ta dan bode nam pravi narodni praznik, o katerem pokažemo, kako cenimo svoje možé. Tedaj se „mojstru pevcev“ med družimi pokloni tudi glasbena vila slovenska. „Glasbena Matica“ povéde slavec ožje domovine k spomeniku, da počasté brata pevca. Vabi Vas torej, da se tega poklona udeležite, zajedno Vas proseč, da se podvizzate odzvati se temu vabilu in prigrasiti se pri podpisnem odboru, ki Vam takoj pošlje, kolikor treba, izvodov slavnostne kantate. Dan in uro zadnje skušnje naznanijo slovenski dnevniki. „Glasbena Matica“ se nadeje mnogoštevilnega odzivanja zavednih sinov slovenskih in je pristréno vsprejme v svojo sredino. Bog in národ!

Iz Kviškega pri Gorici. (Poučni govori.) Naznačil sem Vam že, da je naša čitalnica upeljala poučne govore. Dne 10. sušca po litanijah zbralo se je mnogo ljudstva v čitalničnih prostorih, in gosp. društveni tajnik je govoril „o tičih in njih koristi za poljedelstvo“. Razlagal je, koliko škodljivega mrčesa pokončajo ljube tičice, posebno pevke, in kaka škoda je, ako pastirji tiče v zanjke lovijo ali pa njih gujezda ukončajo. Ljudstvu se je s tem govorom prav ustreglo. Vmes so prav dobro zapeli naši izurjeni pevci. Tako je postala naša čitalnica šola za odrasčene, in naj Bog blagoslovi njeno koristno delovanje.

Kaj dela politika.

Svitli cesar so se iz Pešte čez praznike v Išlo in iz Išna zopet nazaj na Dunaj povrnili. — Oggerski brambeni minister zahteva 15 milijonov goldinarjev za utrdbe. — V Dunajskem državnem zboru je bilo zmirom dosti prepira, dokler poslanci šli na velikonočne počitnice. Pravosodni minister je predložil novo kazensko postavo. V odseku se pretresuje postava zoper ponarejevanje jestvin (kaženje jedil in pijač). Taka postava je pač potrebna. Denarnega ministra so poslanci trdo prijeli, naj zniža ceno soli. Minister je obljubil, da se hoče dogovoriti z oggersko vlado, da se bo spet upeljala in po ceni na prodaj postavila živinska sol. — Poslanca Sturm in Weber sta odložila svoje mandate. — Čuje se, da hočejo deželne brambovce združiti v cele brambovske polke (regimente). — Letos bojo volitve za deželne zборе na Češkem, Tirolskem in Kranjskem. Stranke se že pripravljajo na volilni boj. Na Češkem so konservativni grajščaki ponudili liberalnim kompromis, to je, odstopiti jim hočejo prostovoljno 15 sedežev s tem pogojem, da stopijo v deželni zbor. Do zdaj so se namreč nemški liberalci na Češkem kujali in niso hoteli priti v zbor, ker tam niso več večine. Negotovo je še, ali se bo ta ponudba sprejela. — Štajerskim liberalcem se okrajni zastopi več ne dopadejo, odkar so Slovenci zmagali v Ptujem in Celjskem. Zato se pogovarjajo, da bi mesta Maribor, Ptuj in Celje izluščili iz okrajnih zastopov. — Tistega dr. Miheliča, ki je v Ptujih toliko rogovilil zoper Slovence, so zdaj popustili tudi njegovi tovarši in ga v listih javno napadajo. — Mesto Pliberk se je oglasilo zoper dr. Ferjančičev predlog o novem volilnem redu na Koroškem. Kaj briga Pliberčane ta predlog? Saj oni ne volijo s kmeti, ampak z mestjani! — V Celovškem „nemškem društvu“ je spet dr. Traun čeval, da koroški Slovenci ne zastopijo pismene slovenščine. Kdaj bo že enkrat konec tega čvekanja? Koroški Slovenci zastopijo slovenske bukve; če jim je pa včasih kaka beseda neznana, krive so tega le šole, kjer se nič slovenskega ne učijo. Saj bi tudi nemški kmetje ne zastopili pismene (visoke) nemščine, ko bi se je v šolah ne učili. Za Nemce seveda spoznajo, da so jim nemške šole potrebne, da se v svojem jeziku bolj izučijo, za Slovence pa tega nočejo spoznati, ker hočejo, da bi slovenščina čisto zamrla. Ko bi mogli naš jezik tako popačiti, da bi se Slovenci med seboj več ne zastopili, to bi bilo njih največje veselje. Zato pa Korošcem toliko branjajo, učiti se prave, gladke in čiste slovenščine. — Zaradi kamniške železnice je minister kupčijstva rekel, da so obravnave skoraj že dognane, in da se bo menda v kratkem zidati začela. — Za dolenjsko železnico pa je še malo upanja, ker Dolenjci sami nimajo denarja, država ga pa za zdaj še dati noče, ker ima dosti plačil še za druge železnice. Čez nekaj let pride morda tudi dolenjska železnica na vrsto. — Za izsuševanje ljubljanskega močvirja se posebno poteguje g. dr. Poklukar. Ker bo pa tudi za to stvar treba veliko denarja, ne vemo, kdaj pride ta imenitna reč na vrsto, če Kranjci ne bojo prav globoko segli v svoj lastni žep. Če si je pa Ljubljana upala, na posodo vzeti

poldrugi milijon, zakaj bi cela dežela ne mogla na svoje rame zadeti pol milijona? — H katoliškemu shodu pride na Dunaj mnogo odličnih mož iz vseh dežel, tudi več škofov. — Nadškof v Mechelnu (Belgija) postal je kardinal. Čuje se, da bojo sv. oče v kratkem imenovali še šest drugih kardinalov, med njimi grofa Schönborna, knezo-nadškofa v Pragi.

Na Nemškem je bojda katoliška stranka v milost prišla pri cesarju. Menda se je bojijo, da bi ne postala mlačna, kedar pride do vojske. — Nek nemški profesor v Lipsiji je govoril za colno zvezo z Avstrijo (to je, da bi prišla nemška in avstrijska kupčija vsa pod en klobuk); poudarjal pa je, da je ta zveza zato potrebna, da se bojo Nemci začeli seliti v Avstrijo in tukaj vse v svoje roke spravili, Slovence potlačili in češkim graščakom posestva vzeli! Tega nas Bog varuj! — Francoska vlada je začela preganjati boulangiste (bulanžiste), to je pristaše generala Boulangerja. General sam je zbežal v Belgijo, kjer misli počakati do novih volitev, ki bojo še to jesen. Takrat bo najbrž zmagala patriotična stranka, in republike bo konec. Škoda je ni, ker je podpirala le Jude in denarne velikaše, katoliško cerkev stiskala, ljudstvo pa molzla. — Abesinski kralj Janez je bil v boju zoper dervise ranjen in je za rano umrl. Tega so najbolj veseli Lahijci, ker Janez jim je največ branil, utrditi se v Afriki in prilaščiti si tam kaj zemlje. — Na Rumunskem je propadla prusko-madžarska stranka, in vlado je prevzel Katargiu, hud nasprotnik Madjarov. Vsled tega je tudi kralj Karol (princ iz pruske hiše Hohenzollern) v nevarnosti, da ga kedaj ne poženejo iz dežele. — V Beograd se povrne v kratkem prejšnji metropolit Mihajl. To so vse dogodki, ki Bismarku ne bojo ljubi.

Gospodarske stvari.

Razpis podpore starim kranjskim čebelarjem.

Podpisani odbor ukrenil je v seji svoji dne 31. marca t. l., z namenom, da vzbuja veselje do čebelarstva in da ob enem pospešuje to stroko kmetijstva, podpirati stare kranjske čebelarje, ki so prišli brez lastne krivde ob vse svoje čebele.

Na podlagi tega ukrepa javlja podpisani odbor, da bode dal tistim kranjskim čebelarjem v prvi polovici meseca maja po 2 do 3 panje (korite) čebel, ki v svoji prošnji na podpisani odbor dokažejo,

- da čebelarijo neprestano že najmanj 20 (dvajset) let,
- da so brez lastne krivde prišli ob svoje čebele in
- da niso v stanu si iz svojega premoženja drugih čebel kupiti.

Vsebina teh prošenj, ktere ni kolekovati, mora biti potrjena od gospoda župnika prosilčeve fare in od dotičnega županstva.

Ob veliki množici prosilcev si pridrži glavni odbor pravico izbrati najpotrebnejše.

Prošnje je uložiti najkasnejši do 27. aprila t. l. pri podpisnem odboru v Ljubljani.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Kaj je novega križem sveta?

Na Koroškem. Občinam v Lesih (Lessachthal) so svetli cesar podarili 1000 gld. za cesto. — Staroslavna stolna cerkev v Gospi Sveti (Marija v Salu) praznuje letos svojo 1100letnico od 11. maja do 6. oktobra. Pričakovati je toraj obilno romarjev. — Požarni brambi v Glinjah so svetli cesar podarili 80 gld. — V Marijanišču se je zidanje zopet začelo. Do jeseni upajo imeti že toliko prostorov dogotovljenih, da se bojo gojenci lahko preselili v novo hišo. — Na Brdu pri Zili mori otroke škratica. — V Celovcu rogovilijo pijani ponočnjaki še v postnem času. V Beljaškem predmestju so se tako topli, da je eden obležal. Spred stanovanja generala Butterweka pa so odnesli vojaško stražnico in jo vrgli v mestni rov. Očitno je, da je mestnih redarjev premalo. — Pri novi hiši, ki jo zidajo na kolodvorski cesti, je neka delavka padla z družega nadstropja in si roko zlomila. — Blizo Svinca je nekega 80letnega moža tako krč prijel, da so ga za mrtvega imeli, mu začeli pare pripravljati in mu že zvonili; pa na enkrat se je zbudil in živel še tri dni, potem pa res umrl. To naj si zapomnijo mrtvogledi, naj mrliča dobro pregledajo, prej da ga za mrtvega razglasijo. — K Vodnikovi svečanosti se pripravlja na odhod več slovenskih kmetov iz Rožne doline. Vsekati jo mislijo čez Ljubelj. Nek posestnik iz Podljubelja pa nam je zatrdil, da bi bolje kazalo, ubrati pot skož slov. Plajberk pod Vrtačo na Begunje. Tam je klanec manjši, kakor Ljubeljski. Iz Podljubelja do Begunj so štiri ure hodá; od Begunj bi prišli v eni uri do Brezja, kjer bi se lahko pomudili pol ure pri Materi Božji; od tam pa je le pol ure do železniške postaje v Otečah. Tako bi prišli od Podljubelja do Oteč v šestih urah. Ako grejo tedaj v petek 28. junija zgodaj na pot, hodijo lahko počasi in se med potjo večkrat lahko odpočijejo, da pridejo proti večeru do železnice. — V Borovljah so naložili 2 gld. davka na vsakega psa. — Potres so čutili 7. aprila v Žabnicah. — Vaje 3. (Graškega) kora bojo letos v labudski dolini za vojake iz Gradca in Celovca, in v Postojni za vojake iz Ljubljane in Trsta. Končane bojo 7. septembra.

Na Kranjskem. Slovenski pesnik A. Funtek je neko pravljico o našem Vrbskem jezeru popisal v lepi epični pesmi pod imenom „Godec“, ki se dobi v Bambergovi tiskarni v Ljubljani za 1 gld. 20 kr., lepo vezana za 1 gld. 80 kr.. — Kranjska branilnica je podarila 60.000 gld. za novo deželno bolnišnico, 20.000 gld. filharmoničnemu društvu in 5000 gld. nemškemu šulferajnu. Tako kranjski nemškutarji s slovenskim denarjem podpirajo namene ponemčevanja; vendar pa o napovedani ljubljanski hranilnici nič ni čuti! — Za šolo v Podstaničah so svetli cesar podarili 200 gld. — Bolnišnico bojo napravili v Novem mestu. Denarja imajo do zdaj 11.000 gld. — Na cvetno nedeljo so v Novem mestu predstavljali Kristusovo trpljenje. — V Šmartnem pri Litiji bolehajo otroci za škrlatice. — Sv. misijon so imeli Podbrezjem in na Dovjem. — Podbrezjem se je ustanovila družba treznosti. Takih bi bilo še več treba! — Komelov „Službovnik“ II. del izišel je v Narodni tiskarni.

Na Štajerskem. V Ločah razsajajo osepnice. Šolo so zaprli. — Okrajni zastop v Ormožu je dal

50 gld. za hrano revnim študentom. — V Savinji pri Celju je utonil neki Verhan. — Pri občinskih volitvah v Lehnu so v treh razredih zmagali Slovenci. Včasih so tam nemškutarji gospodarili. — V Mariboru so železniški vozovi stlačili nekega delavca. — Pri volitvah za Celjski okrajni zastop so letos prvič Slovenci zadobili večino, ker so zmagali v velikem posestvu. Zavaljo tega je veliko veselje med Slovenci, med Celjani pa huda parjenost. Slovan gre na dan!

Na Primorskem. Za cerkev sv. Katarine pri Rifenberku so svetli cesar podarili 300 gld. — Tržaški „Sokol“ je ustanovil poseben dramatičen odsek, ki bo prirejal gledališke predstave. — V Ricmanjih je bil letos velik shod na praznik sv. Jožefa. Tam je namreč stara in velika cerkev sv. Jožefa.

Odprto pismo

državnemu poslancu gosp. Gustav Hock-u.

Dne 30. marca t. l. v 324. seji državnega zbora Dunajskega se Vam je zljubilo, ugovarjati slovenskemu poslancu preč. gosp. kan. Klunu, ki je z dokazi v rokah prav resnično in nadrobno razpravljal koroškim Slovincem toliko neugodne razmere ljudskih šol. V svojem „dejanskem popravku“ ste gosp. poslancu Klunu razun družih neresnic tudi naslednjo, mene zadevajočo trditev izrekli: „Slovenski poslanec Muri je v deželnem zboru Koroškem pritrditi moral, da sedanje razmere slovenskih šol na Koroškem potrebam popolnoma zadostujejo, in da sta on in njegova občina z njimi celo zadovoljna“.

Naravnost rečem, da je to grda in nersramna laž; niti prvo niti drugo nij istina, ali vsaj le malo resnici podobno. — Gosp. Hock! Vi ste ud deželnega zbora Koroškega; kot tak morate vedeti, kaj se tam govori; zato Vas javno pozovem, da mi odgovorite, kdaj sem se jaz v tem smislu, ali vsaj temu podobno izrazil? Moj značaj mi ne pripusti, dvoumevno ali zvijačno govoriti. Sklicujem se na moj govor od dne 19. jan. 1888. Takrat sem jasno in naravnost naglašal, da je sedanji pouk na koroških slovenskih šolah za slovensko mladino brez vse koristi, zato ker se edino umljiva materinščina popolnoma odriva ter ubogi deci že v najnižjih pričetnih razredih edino le ptuja neumljiva nemščina v glavo uteplje, tako da slovenski otroci tudi potem, ko so šoli odrastli, niti v svojem maternem jeziku čitati, še manj pa pisati znajo. Rekel sem dalje, da se deca v teh šolah sicer nauči nemški brati, pa to znanje je za-njo ničevno, ker ne ume kaj je čitala. Šolarji se tudi naučijo nemško pisati, pa tudi to jim ne hasne, ker si nemščine niso v tolikej meri prisvojili, da bi v njej pravilno pisati mogli; sklenil sem, da o drugih šolskih predmetih niti ne govorim, ker oni temeljito znanje dotičnega jezika zahtevajo.

Ravno v tistej seji mi je poslanec dr. Ubl oporekal, kako se ujema, da sem danes zoper celo učno metodo na slovenskem Koroškem, ko sem se vendar enkrat povoljno o „Jezerke“ šoli izrazil.

Jaz sem ga zavrnil, da govorim kot poslanec splošno o razmerah koroških slovenskih šol, ne pa samo o Jezerski, ktera je po našem pritisku slučajno nekoliko boljša.

Celo smešno je, da se mi vedno le domača (Jezerska) občina in šola pred oči stavi, saj imam menda kot voljeni poslanec dolžnost, celi volilni okraj enako zastopati, ne pa edino domačo občino. Usojam si pri tej priliki pripominjati, da niti Jezerska občina z današnjo naučno uredbo ni zadovoljna; dokaz temu sta enoglasna sklepa občinskega in tudi krajnega šolskega sveta od dne 3. novembra 1888. Oba zastopa sta združeno prosila, naj c. k. deželni šolski svet odpravi dosedanjo ponemčevalno uredbo v naši šoli ter jo uravna tako, da se bodo naši slovenski otroci poučevali na podlagi svojega maternega t. j. slovenskega jezika. Preteklo je že celih pet mesecev — a do danes o povoljni rešitvi naše prošnje ni duha ne sluha!

Ne bom se dalje z Vašim „stvarnim“ pravkom bavil, le toliko si usojam dostaviti, da niti jedne trditve gosp. poslancu Klunnu niste ovrgli; nasprotno je pa vse, kar ste Vi navedli, naravnost neresnično ali pa napak obrnjeno.

Pri Jezeru, dné 12. aprila 1889.

Franc Muri l. r.,
deželni poslanec in posestnik.

Vsi častiti udi in oni, ki hočejo pristopiti k naši družbi, vabijo se najuljudnejše, da se udeležijo tega shoda v prav velikem številu. Začetek ob treh popoldne.

Načelnístvo.

Vabilo.

Osnovni shod posojilnice za spodnji Rož bode dne 1. maja ob 6. uri popoldne v gostilni g. Lorenc Sablačana na Trati pri Glinjah. Ker je shod jako važen, vabi k prav obilni udeležbi

časni odbor.

Zahvala.

Častivredni gospod Val. Primožič, župnik v Škofičah, podarili so pogorelecem v Smiševčah 5 gld., za kateri znesek jim izrekajo obdarjeni prisrčno zahvalo.*

* Nadaljne darove za ta namen radovoljno prejema uredništvo „Mira“.

Loterijske srečke od 20. aprila.

Line 6 28 59 86 24

Trst 49 8 22 45 67

➔ Današnja številka obsega dvanajst strani.

Duhovniške zadeve v Krškej škofiji.

Fare so dobili č. gg.: dr. Jožef Somer faro Pliberk; Mih. Wank faro Šmihelj blizu Gospovsvete; Mat. Wedenik faro Otmanje; Hubert vitez Gallenstein faro Winklern. Za provizorja gresta č. gg. P. Henrik Schopper iz Rojah v Spital in Ign. Markovic, kaplan na Sokolovem, v Weissenstein. Seminiški duhovnik č. g. Norbert März je poslan za kaplana v Milstat. Faro Borovlje na Zili bode zanaprej oskrboval č. g. J. Lakonik, župnik v Berdah in faro Marija Rojah oskrbujejo preč. g. oo. Benediktinci iz Št. Pavla. Č. g. Lovro Aleš, župnik v Vetrinji, je stopil v stalni pokoj in č. g. Jan. Tiefenthalu, kaplanu v Sovodju, je zaradi bolehnosti dovoljen dopust do konca t. l. Umrli so: dne 11. t. m. P. Peter Regulat Neurauter, redovnik kapucinskega samostana v Wolfsbergu; dne 15. t. m. preč. g. Alojzij Huber, dekan v Spitalu in isti dan preč. g. Jož. Soko, knez. škof. duh. svetovalec, zlatomašnik in bivši župnik v Št. Andreju na Jezerskem. N. v m. p.

Razpisane so fare: Črna, Vetrinj, Dvor, Spital in Tiffen.

Vabilo.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Beljak in okolico napravi na belo nedeljo, to je 28. aprila t. l., **shod** v Ločah pri Gromatarju z naslednim dnevnim redom:

1. Pozdrav načelnikov. 2. Poučen govor o živinozdravstvu. 3. Deklamacije. 4. Poučen govor o potrebi slovenske in verske šole in kako si jo moremo priboriti. 5. „Ali smem Slovenec biti?“ Prizor. 6. Nasveti in predlogi. 7. Domača zabava. Razni govori in petje Loških pevcev.

Oglasila.

Zaloga

v Velikovškem predmestju v Celovcu šte. 28,
nasproti topničarske kosarne,

in

na Žrelskem drevoredu šte. 28.

Špirit, rženo žganje in jesih

iz

„Grossnikove“ tovarne

trgovske hiše „Fr. Punčarfa sinovi“ v Celovcu
priporočajo za tovarniške cene:

Kdor vzame najmenj 25 litrov:

špirit, močen najmenj 90%	liter po 62 kr.
rženo žganje, močno 50%	„ „ 35 „
„ „ „ 35%	„ „ 25 „
najfinejša jesihova esenca za jedi	„ „ 10 „
denaturiran špirit	„ „ 25 „

Na drobno v steklenicah od 1/4 litra navzgor:

špirit, močen najmenj 90%	liter po 70 kr.
rženo žganje, močno 50%	„ „ 40 „
„ „ „ 35%	„ „ 28 „
najfinejša jesihova esenca za jedi	„ „ 12 „
denaturiran špirit	„ „ 30 „

En del jesihove esence in dva dela vode daje najboljši jesih za jedi.

Franc Sadnikar,

trgovec z železjem v Celovcu
(Burggasse šte. 7)

priporoča po najnižjih cenah grobne križe, trpežno pozlačene v raznih velikostih. Raznovrstno železo, kovane šinje za kola, podvozi, puše za kola, žlajfe, cokie, sploh železo razne debelosti in širokosti za vsako potrebo. Lopate, krampe, motike, sekire, capine. Žage z najboljšega jekla. Pile za žage, razna orodja za hišo in rokodelce. Kovanja za okna in vrata. Kovane in čevčnaste žeblice. Raznovrstna kuhinjska posoda z vlitega in kovanega železa. Strelovode (Blitzableiter) v ognju pozlačene. — Za streljanje priporočam poskušene možnarje po najnižjih cenah.

Na željo razpošiljam od križev tudi cenike in obrise poštnine prosto vsakemu, kdor se zanje oglasi.

Podpisani ima okoli 100 litrov domače, prave, od lastih rok napravljene **slivovke** na prodaj. Da je dobra roba, je vsakemu porok. Dobiti jo je pa lahko, kolikor si jo kdor želi, v sodeih po 28, 40, 50 in več litrov. — Tudi dobro **vino**, iz lastnih goric, ima na prodaj. Za obilna naročila se uljudno priporoča

Jožef Detiček,

posestnik v Poličanih hiš. št. 7. (p. Pöltschach) na spodnjem Štajerskem.

J. Bendik v Št. Valentinu

na Avstrijskem

priporoča svojo

redilno maščo za usnje.

Ta mast naredi usnje (leder) v čevljih, v jermenih, na vozovih itd. ne samo voljno in nerazmočljivo, ampak tudi trikrat bolj trpežno. Nadalje priporoča svojo **tinkuro za osvetljenje usnja.**

Ta daje usnju črno svetlobo, ki ne obledi. Rabi se pri najvišem dvoru in pri c. kr. vojski. Bil sem za njo že 28 krat odlikovan. Svarim pa pred ponarejenimi izdelki. — Oboje prodaja v Celovcu g. Mussi, v Beljaku g. A. Ornella, v Velikoveu g. Huth, v Spod. Dravbregu g. Domaingo, v Mariboru g. Hollaseck, v Celju gg. Traun in Stieger, v Ljubljani gg. Šušnik in Weber, v Gradcu g. Kroath.

Fantiča, ki je že 14. leto dopolnil in se hoče učiti v pilarstvu, želi sprejeti **Peter Scheinigg**, pilarski mojster v Borovljah.

Izvrsten med

(pravi garantiran pitancee)

dobiya se v kositrenih škatljah po 5 kilo, kilo 50 kr., škatlja 30 kr., proti predplačilu ali poštnemu povzetju pri

Oroslavu Dolenjcu,
svečarju v Ljubljani.

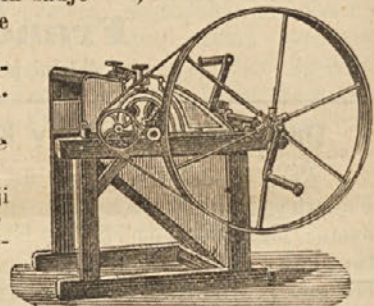
Vsi stroji za kmetijstvo in vinorejo!

Stiskalnice in mlini za olive, vinske in sadne stiskalnice, mlini za grozdje in sadje } najnovejša sestava v raznih velikostih.

Mlatilnice, čistilnice in vitala, stroji za ropkanje turšice, sejalniki, orala itd. itd.

Sušilne priprave za sadje in sočivje.

Škoporeznice v največji izbiri prodaja izvrstno izgotovljene in po tovarniških cenah

Ign. Heller, Dunaj, Praterstrasse 78.

Katalogi in vsako pojasnilo na zahtevanje gratis in franko.

Razprodajalcem najugodnejši pogoji.

Sposobni zastopniki se iščejo ter dobro plačajo.

Bolezni želodca

in spodnjih telesnih delov, jeter in vranice, zlata žila, zaprtje, vodenica in kronična driska zdravi se najuspešneje s

Piccoli-jevo

Esenco za želodec,

koja je tudi izvrstno sredstvo proti glistam. Pošilja jo izdelovatelj lekarnar Piccoli v Ljubljani (na Dunajski cesti) proti poštnemu povzetju.

Izdelovatelj jo pošilja v zabojčkih po 12 steklenice za 1 gld. 26 kr.; poštno stroške trpé p. n. naročniki. — Te steklenice prodaja po 15 kr. eno na Koroškem: v Celovcu lekar Thurnwald na Novem trgu, Egger (pri angelju) v kolo-dvorskih ulicah št. 3, v Trbižu Siegel, v Beljaku dr. Kumpf in Scholz, in večina lekarn na

(Varstvena znamka.)

Kranjskem, Štajerskem, v Trstu, na Primorskem, na Hrvaškem, v Istriji, Dalmaciji in v Tiroljih.